

Posudek na diplomovou práci

Mozek a událost

Vypracovala: Dita Malečková

Nad předkládanou prací se hodnotitel ocitá poněkud v rozpacích. V posudcích bývá obvykle zvykem začít tím, že se hodnocená práce nějak shrne. To je ovšem právě v tomto případě dost těžké, neboť tento opus nemá charakter nějaké lineární argumentace (ba vlastně vůbec žádné argumentace), pohybu odněkud někam nebo dospívání k nějakému cíli. Daleko spíše by žánrově spadal do typu textů, jimž se ve středověku tuším říkalo *coq-à-l'âne*, tedy nezávazné přeskakování od tématu k tématu a od motivu k motivu, v jehož rámci se vždycky něco nakousne a pak honem jinam, a to pokud možno úplně jinam. Má-li diplomová práce prokázat schopnost pracovat s literaturou, umět definovat problémy a metodicky postupovat při nastiňování odpovědí na vytyčené otázky, potom jde v tomto případě o výkon spíše slabý. Dalo by se to samozřejmě zaonačovat tak, že se řekne, že práce má rizomatickou strukturu atd. atd., jenže po pravdě řečeno autorka není Deleuze.

Už od samého začátku práce připomíná nezávazné esejistické stylistické cvičení, a to spíše v horším smyslu toho slova: „Jsme pozorovatelé. Velkou část, ne-li většinu svých vědomostí čerpáme z vidění“ (str. 3). To je celkově vzato banalita, a čtenář tedy čeká, zda se to odpíchne někam jinam. Ale ono ne: „Vidění je první schopností, kterou si jako čerstvě narození osvojujeme. Malé dítě nemyslí, nemluví, ještě se moc nehýbe, ale zírání“ (str. 4). To je popis, který odpovídá dítěti spíše autistickému, nemluvě o tom, že je to velice problematické tvrzení. To, že dítě zírání (a že jeho zrakové orgány jsou od narození plně vyvinuté), jaksi neznamená, že vidí. Malé dítě totiž dost dlouho vnímá pouze jisté vizuální konstanty (určitý typ kontrastů, určité rysy tváře atd.) a schopnost vidět se buduje na základě velice složité a postupně vznikající souhry kognitivních schopností. Poněkud nepřesvědčivě vyznívá i kvazi-básnický popis setkání s neznámým prostorem na téže straně: „V okamžiku, kdy si uvědomíme, kde a proč se nacházíme (v lepším případě si opravdu vzpomeneme), se najednou vše promění z neznámého prostoru na prostředí, ve kterém je teprve možné se zorientovat. (Oddechne si). Chceme vědět, co vidíme“ – hodí se tento způsob popisu do diplomové práce z oboru filosofie? Na konci celé úvahy se objevuje něco, co by mohlo být skutečným filosofickým problémem: „Filosofie 20. století se navrácí k přirozenému světu, ale jde samozřejmě o návrat na jiné, vyšší úrovni; to, k čemu se navrácí, není prostý nereflektovaný naivní pohled, ale perceptivní víra.“ Jde samozřejmě o narážku na Merleau-Pontyho a tato věta by mohla být indikací problému, který by vydal na samostatnou diplomovou práci: jak se filosofie minulého století (nebo alespoň Merleau-Ponty v jedné své knize; Foucault se k němu asi určitě moc nevrací) vrací k přirozenému světu? Vrací se k němu skutečně, tj. jedná se skutečně o *návrat* a pokud ano, v jakém smyslu? Proč lze říci, že nejde o prostý nereflektovaný naivní pohled? Proč je třeba se takto vracet? atd. atd. Jenže Merleau-Ponty je vyřízen na jedné stránce, jeho filosofická pozice je exemplifikována na třech citátech namátkou vytržených z *Viditelného a neviditelného* a jde se dál, tentokrát k „Intermezzu“, kde spolu rozmlouvá „naivní vědomí a filosof“ a které raději ponechám bez komentáře. Dále se přeskočí k Bergsonovi, který z toho vyjde podobně jako Merleau-Ponty: třetinu této (opět stránkové) kapitoly tvoří jeden efektní citát z *Hmoty a paměti*. Potom je podobně krátká podkapitola o Ajvazovi.

To je první kapitola a v těch dalších to nevypadá jinak, takže výsledkem je jakési panoptikum, kde si podává ruku Deleuze s Viriliem, Ajvaz s Foucaultem, Boudník (jen pro ilustraci: „Mohli jste ho tou dobou také vidět, dlouhána v kabátě a klobouku, jak se dívá přes půllitr nejeden skrze počmárané sklo v automatu Svět. Anebo jste ho mohli potkat an kráčí, desky v podpaží, na Malou stranu...“ – str. 65) s Chardinem, samozřejmě se nakrátko dostaneme i do kyberprostoru (str. 55 – 57), načež z něho vyletíme k hezkému sice, ale dost zbytečnému obrázku Deleuze a Guattariho, pod nímž je navíc jakýsi jejich „medailonek“, a to všechno je

nahodile promícháno do amalgámu, který působí spíše dojmem zmatku než rizomu. Pokusy pozdvihnout se stylisticky k poetickým výšinám („Třetí typ filosofa přicházející po průzkumnících výšin nebes a hlubin země se přibližuje postranními cestami, vycházejíc (sic!) z události“ – str. 44; přechodníky vůbec působí trochu problém: „Deleuze, následující Bergsonovy analýzy...“, str. 81) často skrývají značně povrchní a zmatené bloudění napříč texty bez jakéhokoli metodologického záměru, spíše s úmyslem najít tam něco hezkého, co by se hodilo k ocitování. Zde nemohu nepodotknout, že onen smutný osud „tlachalů“, který filosofy druhé poloviny dvacátého století stíhá, je zapříčiněn podobným zacházením s jejich texty: jsou bráni jako zásobárny kryptických formulací spíše než jako to, čím – ne vždy, ale velice často – skutečně jsou, tedy jako myslitelé hrozivě složití, ale také neobyčejně důslední. Věta „Jak se ukáže, může umělec vyjádřit stejně hluboce to, na čem filosofové usilovně pracují léta – a někdy tak lehce jako by se vysmrkal“ (str. 63) snad přece jen není studentky filosofie hodna a odpustit si ji v diplomové práci není záležitost nějakého přesvědčení, ale docela prostě sociální inteligence. Nechci působit jako pedant a tendenci k básnickému rozletu oceňuji, ovšem musí být podložena minimální rigorózností a metodologickou přesvědčivostí. V závěru se píše: „Filosofie 20. století se vyznačuje návratem k vnímání, k jevení, k pravdě odehrávající se v prostoru a čase, tedy proměnlivé, nestálé, jedinečné, neopakovatelné“ (str. 94) – v tomto vágním tvrzení se smíchá vnímání, jevení, proměnlivost pravdy, vysvětleno to není, znám spoustu filosofů 20. století, kteří se nevrací ani k jednomu, a znám také spoustu filosofů z jiných dob, kteří se vrací ke všem těmto věcem. Občas, když se autorka přinutí ke střízlivosti, v textu probleskne patřičný a mnohdy i pozoruhodný postřeh (krátká pasáž o síle u Deleuze, str. 39; o mozku u Bergsona, str. 78; porůznu rozhozené poznámky k Merleau-Pontymu a celá řada dalších), jenže není z nich nic důsledně vyvozeno a všechny tyto náběhy jsou spolehlivě „zabity“ tím, že se utopí v moři všeobecného patosu. Zejména kvůli těmto jiskrák práci doporučuji k obhajobě, ale přihlédnou-li k okolnostem, tedy k faktu, že jde o *diplomovou* práci obhajovanou na ÚFARu, za níž má být autorce udělen titul Mgr., nemohu bohužel navrhnout vyšší hodnocení než *dobře*.

Praha, 4.9. 2007

Josef Fulka